

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดกรอบความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนและความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะการพัฒนาโดยทั่วไป อย่างไรก็ตาม แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ก็ยังคงยึดกระบวนการพัฒนาใหม่ดังกล่าว และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในสังคมในการดำเนินการในทุกขั้นตอนของแผน ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมดำเนินการพัฒนาตามบทบาทและความรับผิดชอบของแต่ละภาคส่วน ด้วยการจัดทำและใช้แผนระดับต่างๆ เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนและปรับระบบการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณ รวมทั้งปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบให้เอื้อพัฒนาสร้างองค์ความรู้ เพื่อหนุนเสริมการขับเคลื่อนให้สัมฤทธิ์ผล และให้มีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ (อาทิตย์ สองเสนา. 2550 : 21-30)

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารงาน หากประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นก็จะช่วยให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร และทำให้ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคม นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง อีกทั้งความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนก็จะได้รับการตอบสนอง การมีส่วนร่วมของประชาชน ยังเป็นเงื่อนไขหลักของระบบประชาธิปไตย และยังช่วยให้กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาและโครงการต่างๆ ของรัฐบาลเป็นไปด้วยความรอบคอบ ลดความขัดแย้งในสังคมและบังเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งแก่ชุมชนและสังคมประเทศชาติ (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. 2543 : 12)

การมีส่วนร่วมของประชาชน เริ่มปรากฏในกฎหมายสูงสุดคือในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยบัญญัติให้รัฐส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งบัญญัติไว้ในหมวด 7 ว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน นั่นก็คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาเพื่อให้รัฐสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามที่กำหนดในหมวด 3 และหมวด 5 แห่งรัฐธรรมนูญ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา 274 ให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา 270 ออกจากตำแหน่งได้ และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ ในหมวดที่ 14 ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น ตามมาตรา 281 มาตรา 286 มาตรา 287 และมาตรา 290 ก็ยังได้ระบุประชาชนในระดับท้องถิ่นก็มีบทบาททางการเมืองด้วย (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. 2545 : 17)

ในด้านการปกครองท้องถิ่นนั้น การเมืองท้องถิ่นทุกรูปแบบมีส่วนส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง อย่างกว้างขวางโดยนัยนี้เทศบาล จึงเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่สำคัญและมีส่วนในการสร้างเสริมความมั่นคงแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา (Developing countries) เช่น ประเทศไทย เทศบาลจึงเป็นสถาบันทางการเมืองการปกครองอันสำคัญในการพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมได้ (ไชยพร ตันท์จิตานนท์. 2536 : 3)

เทศบาลตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับการยกฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พุทธศักราช 2542 ปัจจุบันมีจำนวนประชากร รวม 5,958 คน มีเขตพื้นที่รับผิดชอบทั้งสิ้น 10 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านปราสาท หมู่ที่ 4 บ้านปราสาท หมู่ที่ 5 บ้านละลอกตะแบง หมู่ที่ 6 บ้านสายโท 1 เหนือ หมู่ที่ 7 บ้านสายโท 1 ได้ หมู่ที่ 8 บ้านสายโท 2 เหนือ หมู่ที่ 9 บ้านสายโท 2 ได้ หมู่ที่ 10 บ้านสายตรี 2 หมู่ที่ 11 บ้านสายตรี 3 และหมู่ที่ 13 บ้านโคกระเหย ซึ่งจัดเป็นเทศบาลตำบลขนาดกลาง และจากข้อมูลการไปใช้สิทธิเลือกตั้งและการเข้าร่วมประชามหมู่บ้านจะเห็นได้ว่าการใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในเกณฑ์สูงถึงร้อยละ 70 ส่วนการเข้าร่วมประชามหมู่บ้านอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ คือ ร้อยละ 35 เช่น การเข้าร่วมประชามจัดทำแผนพัฒนาสามปี หรือการประชุมในโอกาสที่ทางเทศบาลมีหนังสือเชิญประชุม (เทศบาลตำบลปราสาท. 2555 : 12)

ปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลปราสาทเป็นอย่างยิ่ง เพราะการดำเนินงานของเทศบาลจะส่งผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชน โดยตรง และเป็นหัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย หากประชาชนได้รับการส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองอย่างจริงจัง นับแต่การเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ การรวมกลุ่มผลประโยชน์ การเข้าร่วมประชาคมและการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งดำรงตำแหน่งประธานสภาเทศบาล (พ.ศ. 2553-2557) จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ตลอดจนศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อนำข้อเสนอที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้เสนอต่อคณะผู้บริหาร รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นำไปพิจารณากำหนดเป็นแผนและโครงการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และหมู่บ้านที่อาศัยอยู่
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

สมมติฐานการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ในระดับปานกลาง
2. ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ แตกต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านพื้นที่ คือ พื้นที่เทศบาลตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์
2. ด้านเนื้อหา ปรับปรุงตามกรอบแนวคิดของ คัมมิงส์และไวส์ (Cummings and Wise. 1971 : 13-17) 4 ด้าน ดังนี้

- 2.1 ด้านการเลือกตั้ง
- 2.2 ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ
- 2.3 ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์
- 2.4 ด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 3,453 คน (เทศบาลตำบลปราสาท. 2555 : 3)

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 359 คน โดยการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane. 1973 : 727)

4. ตัวแปร

4.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนก ดังนี้

- 4.1.1 เพศ
- 4.1.2 อายุ
- 4.1.3 ระดับการศึกษา
- 4.1.4 อาชีพ
- 4.1.5 หมู่บ้านที่อาศัยอยู่

4.2 ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน ดังนี้

- 4.2.1 ด้านการเลือกตั้ง
- 4.2.2 ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ
- 4.2.3 ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์
- 4.2.4 ด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ระหว่าง เดือน ธันวาคม 2556 – เดือนมกราคม 2557

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

ประชาชน หมายถึง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

เทศบาล หมายถึง องค์การปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติม ถึงฉบับที่ 13 พ.ศ. 2552 ในการวิจัย ครั้งนี้ หมายถึง เทศบาลตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การที่ประชาชนภายในสังคมมีความต้องการที่จะเข้ามามีบทบาททางการเมือง อันจะนำมาซึ่ง การกำหนดนโยบายสาธารณะ การบริหารการปกครอง ในการวิจัย ครั้งนี้ หมายถึง การเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ 4 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านการเลือกตั้ง** หมายถึง การที่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ดังนี้ การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง นายกเทศมนตรี การไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การสนใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล การติดตามข่าวสารการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง การณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การอบรมให้ความรู้เรื่องการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง การเสนอปัญหาการเลือกตั้งในหมู่บ้าน และการมีส่วนร่วมในการจัดการเลือกตั้งแต่ละครั้ง

2. **ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ** หมายถึง การที่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ร่วมกิจกรรมทางการเมือง ดังนี้ ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการกำหนดนโยบายของเทศบาล การติดตามผลการดำเนินงานของเทศบาล แสดงความคิดเห็นในการพัฒนาหมู่บ้าน แสดงความคิดเห็นในการวางแผนพัฒนาของเทศบาล การ คัดค้านการวางแผนพัฒนาของเทศบาลที่ไม่เหมาะสม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นประจำ

3. ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ร่วมกิจกรรมทางการเมือง ดังนี้ เข้าร่วมกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง แสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม การผลักดันให้เทศบาลตอบสนองความต้องการ การรวมกลุ่มเสนอปัญหาสาธารณะ และการต่อรองผลประโยชน์กับเทศบาล

4. ด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ หมายถึง การที่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ร่วมกิจกรรมทางการเมือง ดังนี้ การร่วมเสนอโครงการต่างๆ ที่หมู่บ้านต้องการ เสนอเรื่องเรียนการให้บริการด้านต่างๆ แสดงออกซึ่งความต้องการด้านการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบกแสดงออกซึ่งความต้องการด้านการรักษาความสะอาดของถนน ทางเดินที่สาธารณะและการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล แสดงออกซึ่งความต้องการด้านการระงับโรคติดต่อ แสดงออกซึ่งความต้องการด้านการให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง แสดงออกซึ่งความต้องการด้านการให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม แสดงออกซึ่งความต้องการด้านการส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็กเยาวชน และผู้สูงอายุ และผู้พิการ แสดงออกซึ่งความต้องการด้านการบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อเสนอเทศที่ได้จากการศึกษาวิจัยสามารถนำเสนอ คณะผู้บริหารของเทศบาลตำบลปราสาท อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อพิจารณานำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป